

ÞÁTTTAKA OG UMHVERFI 8-17 ÁRA GETUMIKILLA BARNNA MEÐ EINHVERFU: MAT FORELDRA

Gunnhildur Jakobsdóttir MSc.

Leiðbeinendur: dr. Snæfríður Þóra Egilson og Kjartan Ólafsson M.A.

RANNSÓKNIN

- Hluti af stærra verkefni
 - Lífsgæði, þátttaka og umhverfi barna sem búsett eru á Íslandi
- Samstarfsaðilar:
 - Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins (GRR)
 - Rannsókn- og þróunarmiðstöð Háskólans á Akureyri (RHA)
- Styrkur frá Rannsóknasjóði Háskólans á Akureyri og Rannsóknasjóði Háskóla Íslands
- Tilgangur
 - Kanna mat foreldra getumikilla barna með einhverfu á þáttöku þeirra og áhrifum umhverfisins **heima fyrir**, í skólanum og **úti í samfélaginu**

ÞÁTTTAKA OG UMHVERFI

- Þátttaka
 - Áhersla á hvernig umhverfið ýmist stuðlar að eða torveldar þátttöku fólks við ýmsar aðstæður
 - Flókið, gagnvirkt samspil einstakling og umhverfis
 - Hlutlæg vídd
 - Dæmigerð framkvæmd verka (tíðni þátttöku)
 - Huglæg vídd
 - Að finnast maður tilheyra, vera viðurkenndur (hlutdeild)
- Umhverfið
 - Efnislegt umhverfi: lýsing, hávaði, röðun húsgagna
 - Félagslegt umhverfi: félagslegur stuðningur, menntun foreldra, viðhorf, skilningur

ÞÁTTTAKENDUR OG RANNSÓKNARSNÍÐ

- Rannsóknarhópur:
 - Foreldrar 8-17 ára getumikilla barna með einhverfu (með greindartölu ≥ 80)
 - Alls svöruðu foreldrar 99 barna
- Samanburðarhópur:
 - Parað slembiúrtak úr þjóðskrá
 - Alls svöruðu foreldrar 241 barns
- Lýsandi samanburðar- og þversniðsrannsókn
 - T-próf óháðra úrtaka
 - Kí-kvaðrat próf
 - Áhrifastærðir

MAT Á ÞÁTTTÖKU OG UMHVERFI BARNNA OG UNGMENNA

- Foreldrar fylla út listann [PEM-CY], tekur 30 mínútur
- Skiptist í þrjá hluta: Heimili, skóli og samfélag
- Spurningar um þátttöku
 - Hversu oft barn tekur þátt í athöfnum?
 - Að hversu miklu leyti tekur barnið þátt?
 - Telur þú þörf á breytingu á þátttöku barnsins?
- Spurningar um umhverfi
 - Áhrif umhverfispáttá
 - Stuðningur og úrræði

MAT Á ÞÁTTTÖKU

- Heimili

Tegundir athafna heima fyrir

1. Tölvuleikir, vefsíðugerð, forritun, vafra á netinu
2. Innileikir og spil
3. Föndur, listsköpun, tónlist og önnur slík áhugamál
4. Horfa á myndefni í sjónvarpi eða tölvu, DVD
5. Félagsleg samskipti heima fyrir
6. Samskipti með notkun tækninnar
7. Almenn heimilisstörf
8. Persónuleg umhirða/snyrting
9. Undirbúningur fyrir skóla (annað en heimanám)
10. Heimanám

MAT Á UMHVERFI

- Samfélag

Vinsamlegast merktu við hvort eftirtalin atriði stuðla að eða draga úr þátttöku barnsins í athöfnum úti í samfélaginu?

Merktu við einn svarmöguleika

1. Hönnun og skipulag umhverfis innan húss og utan (t.d. rými, nálægð við verslanir, gangstéttir og stígar, skábrautir og lyfta til staðar
2. Hönnun og skipulag umhverfis m.t.t. lýsingar, hávaða, fjölmennis, áferðar hluta og hitastigs
3. Athafnir í samfélaginu sem reyna á líkamlega getu barnsins (t.d. styrkur, þol, samhæfing)
4. Athafnir í samfélaginu sem reyna á vitræna getu barnsins t.d. einbeiting, athygli, að greina og leysa vandamál)
5. Athafnir í samfélaginu sem reyna á félagslega getu barnsins (t.d. tjáning, samskipti, hefja og halda uppi samræðum)
6. Samband barnsins við jafnaldra
7. Viðmót og hegðun annarra gagnvart barninu þínu (t.d. verslunarfólks, leiðbeinanda, þjálfara, annarra fjölskylduvina)
8. Veðurfar (t.d. hiti, kuldi, rigning, rok)
9. Öryggismál í samfélaginu (t.d. umferð, ofbeldi, glæpir)

NIÐURSTÖÐUR

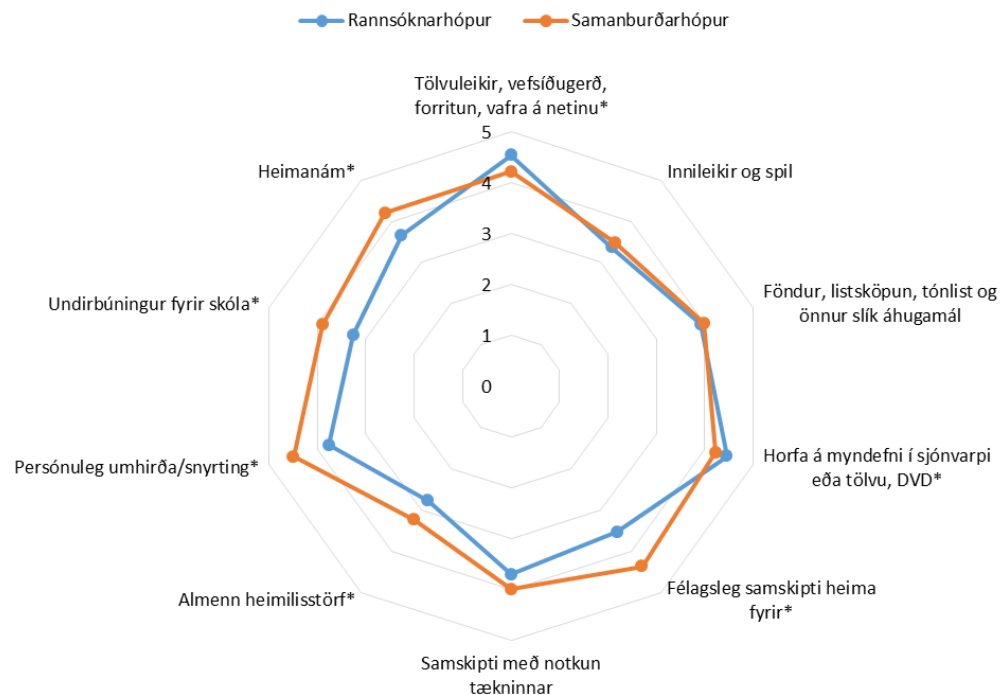

ÞÁTTTAKA OG ÁHRIF UMHVERFIS HEIMA FYRIR

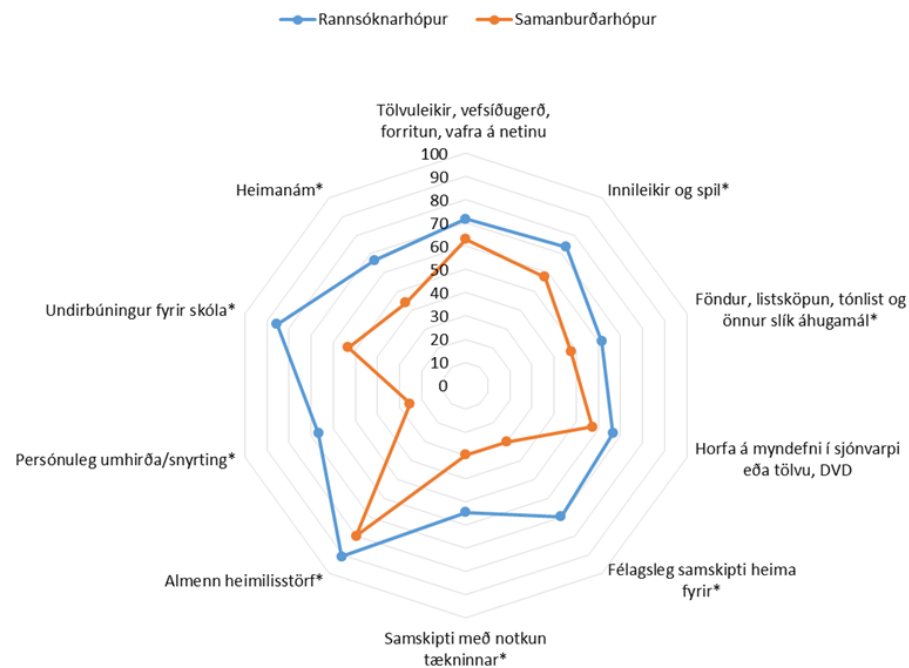
- Samanburður á heildarsummu stiga milli hópanna leiddi í ljós marktækan mun í öllum tilvikum ($p \leq 0,05$)
 - Getumikil börn með einhverfu *tóku sjaldnar þátt*, *hlutdeild þeirra var minni* og foreldrar þeirra töldu *oftar þörf á breytingu á þátttöku* barna sinna. Hærra hlutfall foreldra barna með einhverfu töldu *umhverfispætti hindra þátttöku* barna sinna
 - Áhrifastærðir litlar (0,36 tíðni þátttöku) – miklar (0,80 þörf á breytingu)

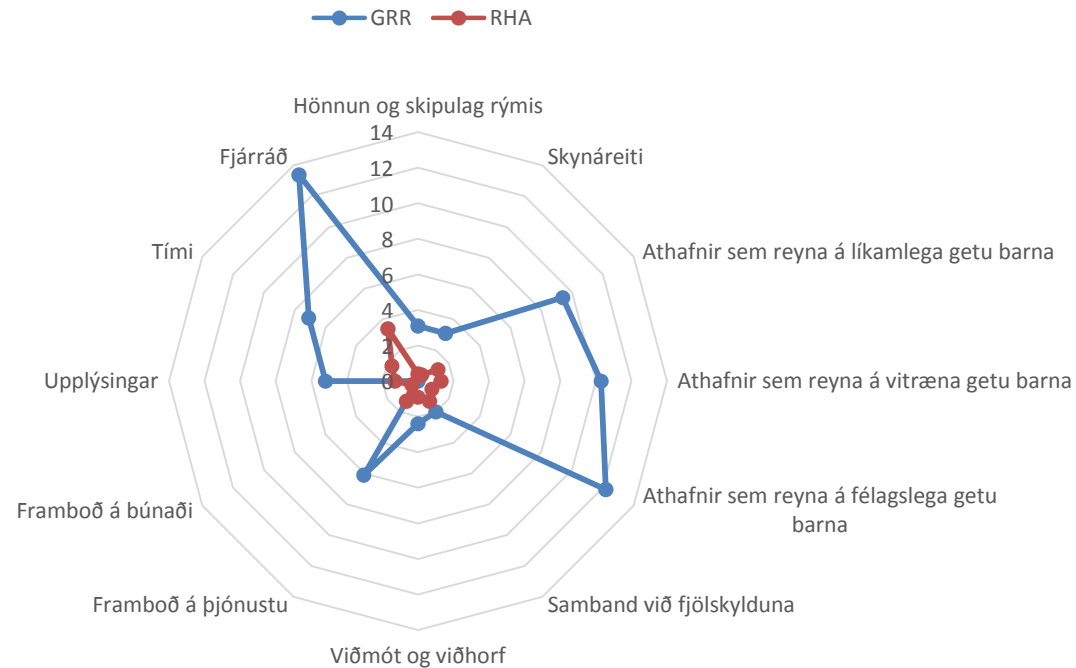
Meðaltal hlutdeildar barna í athöfnum heima

Hlutfall foreldra sem telja þörf á breytingu á þátttöku heima

Hlutfall foreldra sem telja umhverfispætti hindra þátttöku barna sinna heima

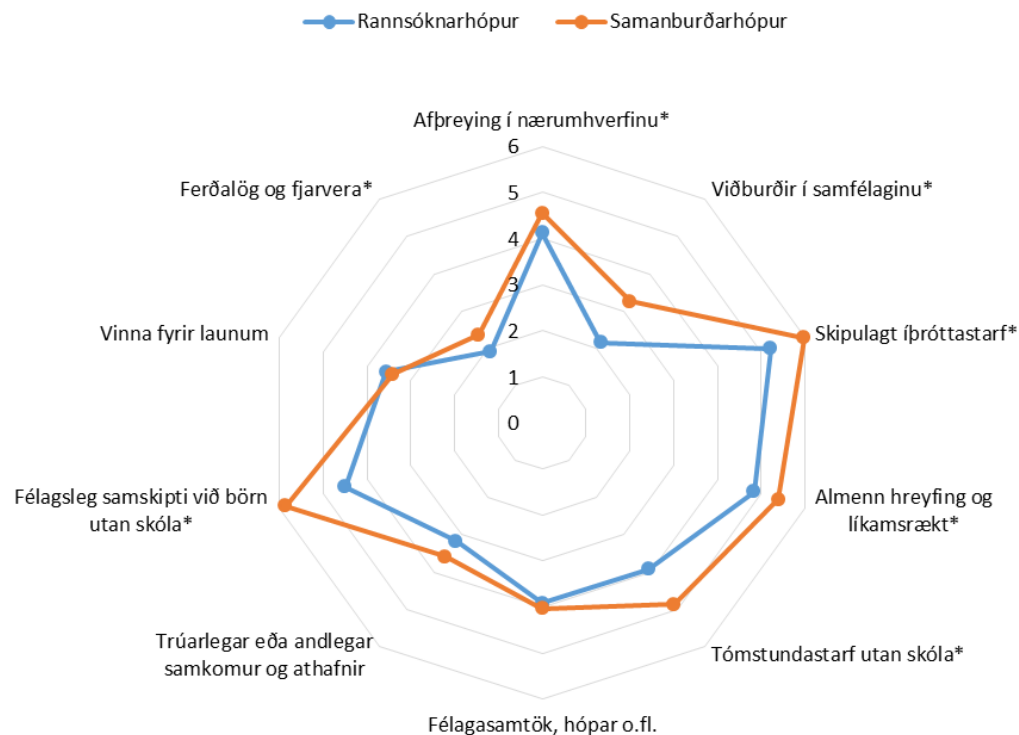

ÞÁTTTAKA OG ÁHRIF UMHVERFIS ÚTI Í SAMFÉLAGINU

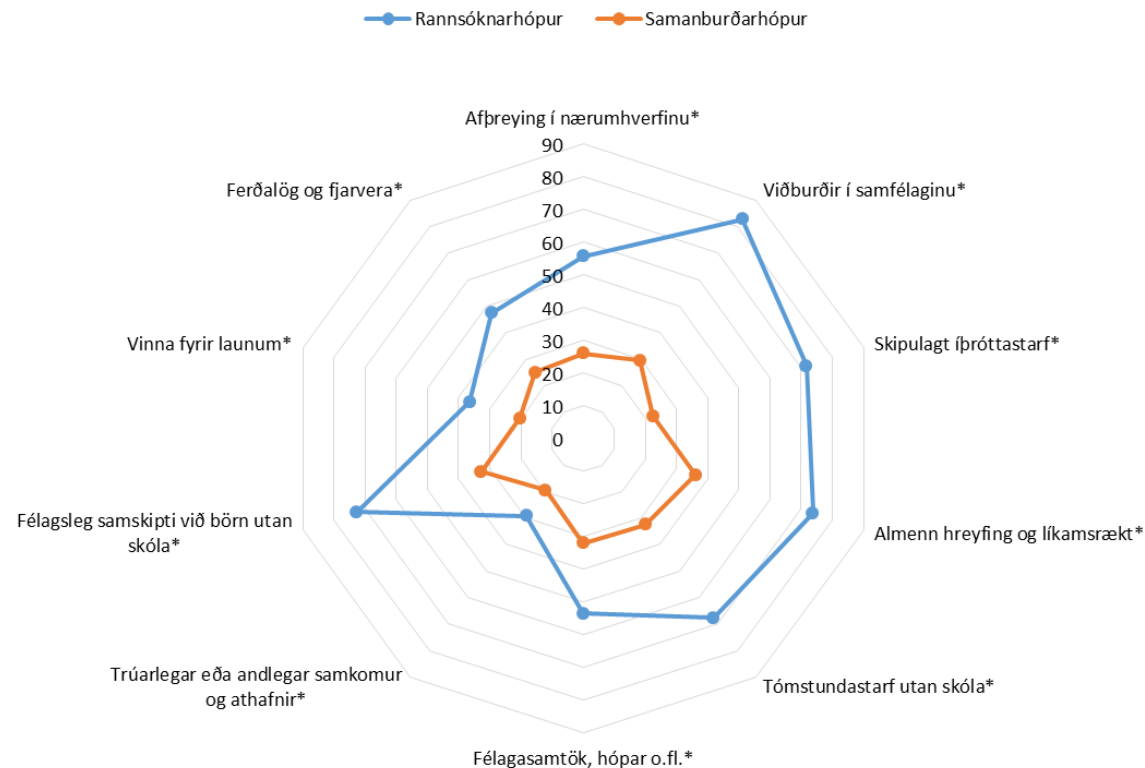
- Samanburður á heildarsummu stiga milli hópanna leiddi í ljós marktækan mun ($p \leq 0,01$)
 - Getumikil börn með einhverfu *tóku sjaldnar þátt*, *hlutdeild þeirra var minni* og foreldrar þeirra töldu *oftar þörf á breytingu á þátttöku barna sinna*. Hærra hlutfall foreldra barna með einhverfu töldu *umhverfisþætti hindra þátttöku barna sinna*
 - Áhrifastærðir miklar (0,8-1,18)

Meðaltal tíðni þátttöku barna í athöfnum úti í samfélaginu

Hlutfall foreldra sem töldu þörf á breytingu á þátttöku úti í samfélaginu

SAMANTEKT

- Börn með einhverfu
 - *Tóku sjaldnar þátt*
 - *Minni hlutdeild*
 - *Umhverfið meiri hindrun*
 - *Foreldrar töldu meiri þörf á breytingu*
- Hindranir í umhverfinu
 - *Félagslegar, vitrænar og líkamlegar kröfur athafna*
 - *Fjárráð, tími og upplýsingar*

Kærar þakkir til allra þeirra foreldra sem þátt tóku í rannsókninni. Eins vil ég þakka starfsfólki Greiningar- og ráðgjafarstöðvar fyrir samstarfið

Gunnhildur Jakobsdóttir. (2015). *Þátttaka og umhverfi 8-17 ára getumikilla barna með einhverfu: mat foreldra*. Óbirt MS ritgerð: Háskólinn á Akureyri, Heilbrigðisvísindasvið.

